

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Habilidades acuáticas e a súa didáctica	Código	620G01007	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Educación Física e Deportiva			
Coordinación	Castillo Obeso, María del	Correo electrónico	maria.castillo@udc.es	
Profesorado	Camiña Fernandez, Francisco	Correo electrónico	frco.camina@udc.es	
	Castillo Obeso, María del		maria.castillo@udc.es	
	Rivas Feal, Antonio		antonio.rivas@udc.es	
Web				
Descrición xeral	<p>A materia "Habilidades acuáticas e a súa didáctica" desenvolve contidos relacionados co dominio do medio acuático a través da aprendizaxe da motricidade acuática así como a metodoloxía do seu ensino para distintos grupos de poboación. O medio acuático presenta unhas características particulares diferentes ás terrestres que poden facilitar unha actividade educativa e saudable que enriqueza significativamente o desenvolvemento motor do individuo. Ao non ser o ambiente axeitado para o ser humano, presenta riscos obxectivos para a súa integridade física, sendo o máis grave o afogamento. A aprendizaxe da motricidade acuática básica permitirá que as persoas se adapten ao medio acuático, garantindo o seu disfrute sempre que se faga de forma responsable xa que, aínda que sexan dominadas, persiste o risco de afogamento. Ao tratarse dunha materia obrigatoria, todo o alumnado debe cursala, o que garante unha diversidade de situacións de aprendizaxe que contribuirán ao enriquecemento da metodoloxía. Cada alumno/a achega a súa particular experiencia coa auga e o seu nivel de dominio do medio que, ao compartir, beneficia ao grupo. Non obstante, cómpre subliñar que a instalación do profesorado é unha piscina profunda que require un nivel mínimo de adaptación ao medio acuático para poder cursar a materia con seguridade e, ao non existir probas de acceso este curso, cada alumno debe ser responsable de esta capacidade mínima (movéndose 25 m seguidos sen ningún material auxiliar).</p> <p>O título da materia xa indica que se centra máis na metodoloxía docente que no nivel de rendemento que acadada cada alumno. É máis interesante que o alumnado aprenda a ensinar o dominio do medio acuático a todo tipo de posibles usuarios de calquera idade e capacidade, tanto en instalacións acuáticas como en espazos acuáticos naturais.</p> <p>Trátase, polo tanto, dunha materia que desenvolve coñecementos aplicados, partindo da propia experimentación e que dará ao alumnado ferramentas de intervención para que poida desenvolver todo tipo de programas educativos e de promoción da saúde en espazos acuáticos artificiais e naturais, coas máximas garantías. de seguridade e calidade.</p> <p>Está situado no segundo cuatrimestre do primeiro curso e pode ter continuidade curricular coa materia "Iniciación ao Deporte II (Natación)" que se imparte de forma optativa en 3o curso.</p>			

Competencias do título	
Código	Competencias do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Identificar o espazo acuático como un espazo de actuación particular e diferente ao terrestre, comprendendo as alternativas de uso entre as distintas prácticas que engloba cada ámbito (educación, saúde, deporte e recreación) e valorando, especialmente, as posibilidades de desenvolvemento. educación física baseada no medio acuático.	A1 A4 A25 A26	B1 B3	C6

Adquirir un coñecemento básico dos fenómenos físicos que interveñen no ser humano durante o desenvolvemento de calquera actividade acuática para unha mellor comprensión das habilidades cognitivas, motrices e emocionais implicadas.	A4 A22 A27 A29	B2	C6
Recoñecer as posibles dificultades dun alumno durante a fase de adaptación ao medio acuático e comprender a actitude necesaria para facilitar o devandito proceso.	A5 A6 A15 A22 A26 A31	B2 B4 B6 B16	C4
Deseñar, desenvolver e avaliar os procesos de ensino-aprendizaxe das habilidades acuáticas, con atención e titoría en función das características individuais e contextuais das persoas (xénero, idade, discapacidade, cultura, etc.).	A8 A11 A12 A17 A21 A26	B1 B3 B15	
Promover e avaliar a adquisición de habilidades acuáticas ao longo do ciclo vital, considerando que a idade, o sexo ou a discapacidade son variables que requiren unha intervención consciente para favorecer a igualdade de oportunidades.	A1 A4 A5 A7 A21	B6 B8 B11 B15	C4 C7
Deseñar e ordenar estratexias e espazos de aprendizaxe que respondan á especificidade do espazo acuático e á diversidade social (sexo, xénero, idade, discapacidade, cultura...) e que permitan o desenvolvemento da motricidade acuática a todas as persoas.	A6 A8 A18 A21 A33	B1 B2 B3 B4	C5
Comprender a evolución dos obxectivos xerais a establecer no proceso de adquisición de habilidades acuáticas e seleccionar os posibles contidos motores para alcanzalos.	A11 A16 A17 A18 A21	B1 B7 B9	C6
Identificar e comprender as esixencias psicomotrices e sociomotrices das habilidades deportivas acuáticas, executando basicamente as habilidades motrices específicas dos distintos deportes acuáticos, considerando as diferenzas por xénero.	A21 A25 A26 A33	B2 B15	C3
Experimentar numerosas variantes de traballo das diferentes habilidades acuáticas, practicar ata acadar o grao de competencia motriz que garanta a plena autonomía no medio acuático e iniciar a adquisición de habilidades deportivas acuáticas específicas.	A18 A21 A22 A27 A33	B2 B6 B19	C7
Conocer y poseer la metodología y estrategia necesaria para el aprendizaje en el ámbito acuático, tanto en espacios acuáticos artificiales como naturales.	A6 A8 A17 A21	B1 B17	C6
Seleccionar e saber utilizar o material (tanto específico como alternativo) e os equipamentos acuáticos en contextos educativos, deportivos, recreativos e de actividade física saudable.	A21 A26 A33	B1	

Analizar os métodos de ensino das habilidades acuáticas e as súas posibilidades de aplicación, tendo en conta as diferentes variables que poden afectar a un programa didáctico acuático.	A8 A11 A18 A21 A26	B8 B11	
Aplicar as técnicas didácticas e reflexionar sobre a conveniencia de adaptar a información á idade do alumno e sobre como e cando dar coñecemento dos resultados nunha actividade acuática.	A8 A15 A21 A27 A33	B8	C1
Coñecer as funcións e responsabilidades dos distintos membros que integran unha Escola de Actividades Acuáticas, comprender cales son as máis importantes e analizar as posibles consecuencias do incumprimento.	A5 A6 A8 A13 A20	B5 B8 B12 B14	
Coñecer e saber aplicar as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) no ámbito das actividades acuáticas para facilitar os procesos de ensino-aprendizaxe.	A36	B10	C3
Comportarse de forma responsable, garantindo a seguridade que o espazo acuático require en calquera práctica acuática (educativa, deportiva, recreativa, saudable, etc.).	A21 A29	B5 B8 B12 B14 B19	C7
Coñecer e aplicar a lexislación vixente en materia de marco das actividades acuáticas en diferentes ámbitos: educativo, deportivo, de xestión, lecer e saúde.	A10 A21	B5 B14	C4

Contidos	
Temas	Subtemas
1. O medio acuático como espazo de acción motriz.	1.1 Características 1.2 Oportunidades de práctica 1.3 Riscos específicos 1.4 Seguridade (obxectiva e subxectiva)
2. Adaptación da respiración ao medio acuático.	2.1 Expiración submarina 2.2 Coordinación do ritmo ventilatorio 2.3 Apnea 2.4 Ventilación por máscara e tubo (snorkel)
3. Habilidades motrices acuáticas básicas.	3.1 Definición 3.2 Clasificación 3.3 Importancia da práctica para a súa adquisición e dominio
4. Equilibrio no medio acuático.	4.1 Flotación estática e dinámica 4.2 Equilibrios en diferentes posicións 4.3 Flotacións colectivas (formacións) 4.4 Material auxiliar de flotación, vantaxes e inconvenientes.
5. Os xiros no medio acuático	5.1 No eixe lonxitudinal (cefalo-caudal) 5.2 No eixe transversal (latero-lateral) 5.3 No eixe anterior-posterior (dorso-ventral) 5.4 Combinado (por exemplo, viraxes de natación)

6. Desplazamento no medio acuático.	6.1 Principios de acción-reacción e resistencia acuática. 6.2 Importancia da acción corporal (deslizamento e ondulación) 6.3 Propulsión cos membros superiores (remadas e brazadas) 6.4 Propulsión cos membros inferiores (patadas) 6.5 Materiais auxiliares para a propulsión (aletas, manoplas, etc.)
7. Manipulacións no medio acuático.	7.1 De obxectos non flotantes (busca e captura) 7.2 De obxectos flotantes (agarres, golpes, lanzamentos e recepcións) 7.3 Doutras persoas (traslados acuáticos)
8. Entradas á auga e saídas do medio acuático.	8.1 Mergullas desde a terra á auga (saídas de natación e saltos) 8.2 Boost/saltos (natación artística e waterpolo) 8.3 Saltos desde a auga coa axuda de compañeiros (natación artística) 8.4 Como saír da auga: subida ao bordillo e elementos flotantes
9. Os deportes acuáticos como habilidades específicas da auga.	9.1 Natación: estilos (crol frontal, braza, costas e bolboreta) e modalidades (piscina curta, piscina olímpica e travesías en augas abertas). 9.2 Waterpolo 9.3 Natación artística (sincronizada) 9.4 Saltos 9.5 Outros deportes acuáticos

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Proba mixta	A1 A4 A6 A7 A8 A10 A11 A12 A13 A15 A22 A25 A26 A29 A31 A33 B5 B7 B9 C1	2	4	6
Aprendizaxe colaborativa	A5 A6 A8 A12 A15 A16 A17 A18 A20 A21 A25 A26 A27 A33 A36 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B14 B16 B19 C1 C3 C4	1	6	7
Sesión maxistral	A1 A4 A6 A7 A8 A10 A13 A15 A22 A25 A26 A31 A33 B1 B3 B4 B5 B7 B9 B11 B12 B14 B15 B16 B19 C1 C3 C4 C5 C6 C7	7	10	17
Proba práctica	A5 A7 A8 A11 A16 A17 A18 A20 A21 A25 A26 A27 A33 B2 B3 B4 B5 B6 B8 B10 B11 B12 B16 B17 C1 C4 C5 C6 C7	2	2	4

Práctica de actividade física	A5 A11 A16 A20 A21 A25 A27 A29 A33 A36 B1 B2 B4 B5 B10 B11 B12 B16 C1 C3 C4 C5 C6 C7	38	38	76
Atención personalizada		40	0	40

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Proba mixta	Exame teórico: - Preguntas de opción múltiple. - Preguntas de resposta curta.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo non presencial relacionado cos contidos teórico-prácticos da materia consistente na ensinanza dunha destreza acuática específica a un suposto aprendiz (un /ha compañeiro/a).
Sesión maxistral	Ensinanza dos contidos teóricos por parte do profesorado.
Proba práctica	Exame práctico de execución por parte do/a alumno/a de diferentes habilidades acuáticas, En caso de imposibilidade de entrar na auga (por lesión ou enfermidade), observación e detección de erros na execución das habilidades acuáticas realizadas por un/ha compañeiro/a e proposta de exercicios para a súa aprendizaxe.
Práctica de actividade física	Realización por parte do alumnado das tarefas motrices de aprendizaxe propostas nas sesións presenciais.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Atención ás dificultades individuais que poidan experimentar nas sesións presenciais realizadas en horario lectivo. Reunión co profesorado da materia para aclarar dúbidas sobre:
Proba práctica	- O contido teórico-práctico das actividades realizadas.
Práctica de actividade física	- As fontes bibliográficas a consultar para afondar nun tema do seu interese. - Realización do traballo relacionado cos contidos teórico-prácticos.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	A5 A6 A8 A12 A15 A16 A17 A18 A20 A21 A25 A26 A27 A33 A36 B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B14 B16 B19 C1 C3 C4	Realización dun traballo teórico-práctico sobre o proceso de ensinanza/aprendizaxe de unha habilidade acuática a un/ha compañeiro/a.	10
Proba mixta	A1 A4 A6 A7 A8 A10 A11 A12 A13 A15 A22 A25 A26 A29 A31 A33 B5 B7 B9 C1	Exame escrito consistente: - Preguntas de tipo test. - Preguntas de resposta breve.	45

Proba práctica	A5 A7 A8 A11 A16 A17 A18 A20 A21 A25 A26 A27 A33 B2 B3 B4 B5 B6 B8 B10 B11 B12 B16 B17 C1 C4 C5 C6 C7	Execución na piscina de habilidades acuáticas practicadas, que grabanse en video, observación e identificación de erros sobre a propia grabación e proposta de exercicios de aprendizaxe.	45
----------------	--	---	----

Observacións avaliación

Requírese a asistencia e participación activa polo menos ao 70% das sesións prácticas. O incumprimento desta norma imposibilita a superación. Para os estudantes a tempo parcial este requisito redúcese ao 60%. Para DAN (deportistas de alto nivel) pode chegar ata o 50%. O/a alumno/a que non cumpra este requisito será considerado "Non Presentado" e deberá volver a matricularse no seguinte curso.

Nas sesións prácticas a asistencia e participación activa significa realizar as actividades acuáticas propostas para vivencialas e demostrar o seu dominio. Os/as estudantes que por causa de lesión ou enfermidade non poidan bañarse deberán elaborar unha reflexión por escrito sobre o observado na sesión para considerar que cumpriron a asistencia e, ademais, serán avaliados de forma práctica ao remate do cuatrimestre.

Para todo o alumnado realizarase un exame escrito con preguntas tipo test e de resposta breve. O exame estará no idioma de impartición da materia, si se desexa no uotro idioma oficial da UDC, solicitarase unha semana antes da data de realización. Para os/as que non participaran de forma activa nas sesións ademais haberá un exame práctico na piscina sobre os contidos impartidos. Os/as alumnos/as que cumpriron o 70% de asistencia e participación activa tendrán a parte práctica xa recoñecida.

Para optar á máxima nota (matrícula de honra) deberáse elaborar un traballo teórico-práctico, consistente no análise e reflexión sobre o proceso do ensino/aprendizaxe dunha habilidade acuática a un grupo ou suxeito real. Esta opción contemplase solo no caso de obter un sobresainte.

Porlo tanto, a nota final para os que cumpran coa asistencia consíguese da seguinte maneira:

- Alumnos/as que cumpren coa asistencia e participación activa: exame teórico.
- Alumnos/as que cumpren a asistencia pero non entraron na auga: exame teórico e exame práctico.
- Alumnos/as con nota sobresainte (9), podrán optar a matrícula de honra entregando o traballo.

As datas do exame son as que aprobanse no calendario académico. Para o traballo voluntario de opción a matrícula de honra o prazo máximo é un día anterior a la data de peche de actas.

O traballo debe tratar ao menos os seguintes apartados:

- Introducción (presentación do traballo e xustificación da elección).
- Descrición da habilidade acuática elexida (analizando os retos que supón, a dificultade ou o nivel de esixencia?).
- Caracterización do suxeito/grupo que vai a aprendella (¿Qué capacidades ten?)
- Evaluación inicial (¿De onde partimos? Experiencia anterior, aprendizaxes relacionados, nivel de dominio da habilidade acuática?)
- Progresión da enseñanza proposta (¿Qué tarefas propóngolle? ¿Con qué formato de práctica?).
- Evaluación final (¿Qué nivel de dominio conseguira?).
- Reflexión sobre o proceso e propostas de mellora.
- Referencias bibliográficas consultadas.

Este traballo pódese realizar de forma individual si se dispón dun alumno/a ou grupo real voluntario. Pero pódese facer en parellas, de modo que cada membro da mesma sirva de aprendiz? ao outro. Cada un puede tener como obxectivo unha habilidade diferente, ou a mesma, si comparten intereses e nivel.

Os criterios de avaliación son os mesmos na primeira e segunda oportunidade da mesma convocatoria. Si el/a alumno/a cumpriu coa asistencia non é necesario que a repita en derradeiras convocatorias.

A realización fraudulenta de proba ou actividades de avaliación implicará directamente a calificación de suspenso ?0? na materia e na convocatoria correspondente, invalidando así calquer calificación obtida en tódalas actividades de avaliación de cara á convocatoria extraordinaria?.

Ademais, según a Ley de Convivencia Universitaria (BOE núm. 48, de 25 de febreiro de 2022), o fraude académico, considerase falta moi grave, puidendo implicar expulsión de 2 a 3 anos da universidade constando no expediente académico hata su total cumprimento; así como, a pérdida de dereitos de matrícula parcial durante un curso ou semestre académico (art. 14). Enténdese por fraude académico calquer comportamento premeditado tendente a falsear os resultados dun exame ou traballo, propio ou alleo, realizado como requisito para superar unha materia ou acreditar o rendimento académico (art. 11).

Coa finalidade de mellorar o sistema

de garantía interna de calidade do noso centro, sería convinte que o alumnado

atendese á solicitude realizada pola UDC, con periodicidade cuadrimestral,

respecto a participar no proceso de avaliación das materias cursadas e cuxa

chamada realiza baixo o nome de ?AVALÍA? consistindo en responder as enquisas

que avalían a docencia do profesorado en cada

materia.

Fontes de información

<p>Bibliografía básica</p>	<p>Bucher, W. (1995): 1000 Ejercicios e juegos de natación e actividades acuáticas. Ed. Hispano Europea. Barcelona.</p> <p>Camiña, F. Cancela, C. Rodríguez, X. (1999): O gran libro da natación. Lea. Santiago. Camiña, F. (2014): Tratado de Natación: de la iniciación al perfeccionamiento. Paidotribo. Barcelona. Camiña, F. (2014): Tratado de Natación: del perfeccionamiento al alto rendimiento. Paidotribo. Barcelona. Del Castillo, M. (2004): Actividades acuáticas en la Primera Infancia: Programa de Intervención y Seguridad. Fundación IDISSA. Xaniño. A Coruña. Del Castillo, M. (2001): La experiencia acuática en la primera infancia como aprendizaje motor enriquecedor del desarrollo humano: un estudio en la Escuela Acuática Infantil del INEF de Galicia. Tesis doctoral en PDF en el Repositorio de la Universidad de A Coruña (http://ruc.udc.es). A Coruña. Duffield, M.H. (1985): Ejercicios en el agua. Ed. Jims. Barcelona. Franco, P. e Navarro, F. (1980): Natación. Habilidades acuáticas para todas las edades. Hispano Europea. Madrid. González, C.A. y Sebastiani, M. (2000): Actividades Acuáticas Recreativas Ed. Inde. Barcelona. Gonsalvez, M. y Joven, P. (1997): Natación y sus especialidades. CSD. Madrid. Guerrero, R. (1991): Guía de las actividades acuáticas. Paidotribo. Barcelona. Güeita, J. y Alonso, M. (2021): Terapia Acuática. Abordajes desde la fisioterapia, la terapia ocupacional y la logopedia (2ª Edición). Ed. Elsevier. Barcelona. Jardí, C. (2000): Movernos en el agua. Desarrollo de las posibilidades educativas, lúdicas y terapéuticas en el medio acuático. Ed. Paidotribo. Barcelona. Lanuza, F. e Torres, B. (1995): 1060 Ejercicios e juegos de natación. Paidotribo. Barcelona. Martín, O. (1993): Juegos e recreación deportiva en el agua. Gymnos. Madrid. Martínez, P. y Moreno, R. (2011): Cuentos motores acuáticos. Ed. Inde. Barcelona. Moreno, J. A. (2001): Juegos acuáticos educativos. Ed. Inde. Barcelona. Moreno, J. A.; Pena, L. y Del Castillo, M. (2004): Manual de Actividades Acuáticas en la Infancia. Para bebés y niños de hasta seis años. Paidós. Barcelona. Muñoz Herrera, E. (2011): Planifica tus actividades acuáticas con el Modelo Narrativo Lúdico. Ed. Wanceulen. Sevilla. Navarro, F. (1978): Pedagogía de la natación. Miñón: Valladolid. Pansu, C. (2002): El agua y el niño. Un espacio de libertad. Ed. Inde. Barcelona. RFEN (2017): Natación +. Editores Navarro, F. Gosálvez, M. y Juárez, D. Sevilla. Soler, A. y Jimeno, M. (1998): Actividades Acuáticas para personas mayores. Fundamentos Teóricos y Sesiones Prácticas. Editorial Gymnos. Madrid. Sova, R. (1993): Ejercicios acuáticos. Ed. Paidotribo. Barcelona.</p>
<p>Bibliografía complementaria</p>	<p>Colado, J.C. (2004): Acondicionamiento físico en el medio acuático. Ed. Paidotribo. Barcelona. Costill, D.L., Maglischo, E.W. Richardson, A.B. (1994): Natación. Hispano Europea. Barcelona. Counsilman, J. (1990): La natación, ciencia e técnica para la preparación de campeones. Hispano Europea. Barcelona. Del Castillo, M. (2002): Disfruta de tu embarazo en el agua. Actividades acuáticas para la mujer gestante. Ed. Inde. Barcelona. Dull, H. (1997): WATSU Freeing the body in water. 2nd edition. Harbin Springs Publishing. Jiménez, J. (1998): Columna vertebral y medio acuático. Ejercicios preventivos y terapéuticos. Ed. Gymnos. Madrid. Le Camus. (1984): Las prácticas acuáticas del Bebé. Paidotribo. Barcelona. Lloret, M. Conde, C. Fagoaga, J. León, C. y Tricas, C. (1995): Natación terapéutica. Ed. Paidotribo. Barcelona. Matkin, R.B. y Brookes, G.F. (1980): Tu libro de buceo. Ed. Sintesis. Barcelona. Palacios, J. (1999): La seguridad en los cursos de natación. AGUA Y GESTIÓN, SEAE-INFO: Revista especializada en actividades acuáticas y gestión de instalaciones deportivas, 46. 12-16. Palacios, J.; Barcala, R.; Vales, C.; López, S. y Pérez, D. (2010). Formación y didáctica en Socorrismo Acuático Profesional. A Coruña. Fundación Universidade da Coruña. Palacios, J. y Del Castillo, M. (2013): Estudio descriptivo sobre epidemiología del ahogamiento en España en la temporada de verano 2012. http://blogs.lavozdeg Galicia.es/socorrismo Palou Sampol, P. y col. (2009): Aquafitness. Ediciones Universidad Illes Balears y Grada Gymnos. Palma. Prieto, J.A. (2009): Técnicas de relajación y trabajo corporal en el medio acuático. Wanceulen. Sevilla. Sanders, M. E. (2001): Fitness acuático. Manual de instructor. Volumen I Agua poco profunda. Ed. Gymnos. Madrid. Sanders, M. E. (2001): Fitness acuático. Manual de instructor. Volumen II Entrenamiento específico y de ejercicios en suspensión. Ed. Gymnos. Madrid. Thein Brody, L. y Richley Geigle, P. (2009): Aquatic exercise for rehabilitation and training. Champaign, IL. Human Kinetics. Wessinghage, T.; Rife, M. y Belz, V. (2008): Aquafit. Un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad. Ed. Paidotribo. Barcelona. http://www.fina.org / http://www.rfen.es/</p>

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Metodoloxía de investigación en actividade física e deporte/620G01021 Proceso de ensino/aprendizaxe da actividade física e do deporte/620G01022 Metodoloxía do rendemento deportivo/620G01024 Iniciación en deportes III (Triatlón) (optativa)/620G01312 Iniciación en deportes II (Natación) (optativa)/620G01313 Dirección e xestión deportiva/620G01038
Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías